

Viết Báo Th& B&y, 10/25/2008

(Với các bạn trẻ: Với số c& khá qu&at c&a nh&ng ng& i ngoài 70, chúng tôi quan ni& m r&ng các th& h& tr& VietNam & h& i ngo& i, nh& t là & M&, luôn luôn quan tâm đ& n nh&ng bi& n đ&ng xã h& i, kinh t&, chính tr& c&a th& gi& i quanh mình. Với ý nghĩ đó m& i có bài vi& t này coi nh& m& t c& g&ng chia s& cùng các anh ch&)

Sau nh&ng bu& i h& p có tính ch& t kh& n tr& ng ch& a t&ng có đ& c& u nguy n& n tài chính M& và th& gi& i: t& i Vi& n đ& i h& c Harvard hôm 25/9/08 với các giáo s& kinh t& : Jay Light, Robert Merton, Robert Kaplan, N.Gregory Mankiw...đ& i s& ch& t& a và tham gia c&a bà Vi& n Tru&ng Drew Faust; t& i Tòa B&ch & c hôm 11/10/08 gi& a T&ng th&ng Bush với các nhà lãnh đ& o kinh t& hàng đ& u c&a nh&óm G7, và c&a nhi& u qu& c gia khác, nh&ng bi& n pháp c& u nguy n& n kinh t& đã đ& c ban hành cùng kh& p th& gi& i trong đó có cái Bill 700 t& M& Kim c&a Hoa k&, Th& Tr&ng Ch&ng Khoán trên toàn th& gi& i t& Âu sang Á, đ& n M& và nh& t là Dow Jones v& n ti& p t& c suy đ& i, và hôm nay th& tr&ng Wall Street v& n ho&ng lo& n!

http://vneconomy.vn/2008102204348_812P0C7/pho-wall-tiep-tuc-hoang-loan.htm

Chúng ta th& kh& o sát s& giao đ&ng c&a Stocks qua s& bi& n đ&ng c&a Dow Jones t& đ& u tu& n, th& Hai ngày 6/10 qua h& t ngày th& Sáu 10/10/08 . Kho&ng th& i gian ch& v& n v& n 5 ngày, có ng& i t& ng ch&ng nó dài g& n b&ng m& t th& k&, k& t& năm Đ& i Kh&ng Ho&ng 1932- Great Depression- đ& n nay. Bi& n đ&ng c&a Dow Jones n& i trong ngày th& Sáu song th& p, 10/10, đ& u ngày Kh& i l& ng c&a Dow có lúc g& n k& 7000, làm cho thiên h& kinh hoàng, các nhà đ& u t& nh& s&ng trong ác m&ng. Trong su& t 112 năm l& ch s& c&a c&a Stocks, ch& a có tu& n l& nào kinh hoàng nh& tu& n v& a r& i và ch& a có ngày nào mà bi& n đ&ng kh&ng khi& p nh& ngày th& Sáu, 10/10/08 ! Cu& i cùng nó đ& c v& c đ& y vào gi& ch& t c&a ngày 10/10, & kh& i l& ng 8451.19.(2). Đó cũng là ch& s& c&a Dow Jones vào ngày th& b& y 11/10/08 .

Sau m& t tu& n l& đ& y bi& n đ&ng tài chính trên toàn th& gi& i và th& tr&ng Wall Street t& ngày th& Hai 6/10/08 qua ngày th& Sáu 10/10/08 Ch& m& t mình Dow Jones thôi, ch& a k& các th& tr&ng c& ph& n khác, đã m& t 2,400 đ& m, với gi& m sút 18% kh& i l& ng, t& ng đ& ng 8,400 t& M& kim.

Có nhiều người, trong đó có TNS McCain &ng c& viên t&ng th&ng c&a đ&ng C&ng Hòa, than phiền s& dĩ có tình tr&ng tài chính t& h&i nh& hôm nay là do lòng tham không đáy c&a nhóm tài phi&t th& tr&ng Wall Street. Điều đó đúng, nh&ng chúng ta cũng nên nh& r&ng chính nh&ng nhà tài phi&t & th& tr&ng Wall Street cũng là n&n nh&n c&a chính h&. Họ cũng m&t mát hay m&t nhiều h&n nh&ng ng& i khác! Nh& v&y, chúng ta có câu h&i: hàng ch&c Trillions M& kim trong c& ph&n th& tr&ng (in Stock Market Value) bi&n m&t, nhiều trillions M& kim c&a quỹ H&u trí, c&a quỹ Ti&t kiệm, và m&t tài kho&n to l&n nhiều ngàn t& M& kim mà ng& i dân tr& góp ti&n mua nhà (mortgage), ti&n thu&c quỹ đ& tr& c&a các ông ch& h&ng x&ng đ& tr& l&ng nh&n công, t&t c& đ&ng lo&t bi&n m&t. Hơn 8,400 t& c&a Dows Jones qua m&t tu&n bi&n đ&ng v&a r&i cũng bi&n m&t... V&y nh&ng s& ti&n to l&n &y hi&n gi& ở đâu, ai là kẻ đ&c th& s& ti&n &y? Có phải nh&ng con'mèo m&p c&a th& tr&ng Wall Street'?(fat cats on Wall Street), nh&ng tên trùm đ&u h&a Saudi Arabia? Hay nó đang n&m trong tay c&a Chính ph& Trung Qu&c? (government of China?) Ngày nào đó ta có thể đòi l&i đ&c chăng? Hay s& ti&n to l&n &y bi&n m&t ch& vì nó bi&n m&t! Nó không bao giờ tr& l&i (3)

http://news.yahoo.com/s/ap/20081011/ap_on_bi_ge/where_s_the_money

...Nh&ng câu h&i đó đã vây kh&n chúng ta trong nh&ng tu&n l& qua. Tr& l&i nh&ng câu h&i &y cũng là m&c đích chính c&a bài vi&t này!

Có m&t điều có thể làm cho chúng ta th&t v&ng n&u có ai đó nói cho chúng ta hay là s& ti&n to l&n đó không 'th&c' nh& 'Cash', ti&n m&t, chúng ta đang có trong túi hay trong checking account.

1- GS Robert Shiller, nhà kinh t& h&c c&a Vi&n Đ&i h&c Yale gi&i thích:

"Khi ta có ý ni&m r&ng ta v&a m&t m&t kho&n ti&n l&n trong c& ph&n th&t s& không có gì có thể ch&ng minh kho&n ti&n &y là có th&t. Tr& giá c&a c& ph&n không gi&ng nh& ti&n mà ta có- Tr& giá c&a c& ph&n ch& là m&t t&&c tính. Kh&an ti&n ta có trong c& ph&n ch& có th&c trong trí t&ng c&a chúng ta mà thôi".

"The notion that you lose a pile of money whenever in the stock tanks is a "fallacy". The price of a stock has never been the same thing as money- It's simply the best "guess" of what the stock is worth! It's in the people minds" (4)

GS Shiller lấy ví dụ :

“...môt người có ý định bán nhà, hỏi định giá với người môi giới là hỏi số bán cái nhà của họ với giá \$350,000. Môt tuần sau cái nhà ấy theo thị giá lại tăng lên \$400,000. Nhà thầu người chỉ nhà có ý nghĩ là mình với a môt \$50,000. Nhà ng số tiền môt ấy chỉ là ông nghĩ nó nh& với d&a trên nhà ng ch&ng liệu xác đáng là thị giá, nhà ng số tiền \$50,000 ấy lại là không có th&t, nó chỉ có trong trí tưởng tượng của ông ta mà thôi.

Vậy thì khi ta có đầu tư môt số cổ phần trong Thị trường Đ&a &c ch&ng h&n, trong mấy m& i năm qua thị giá cổ phần c&phình to mãi nh& bong bóng, nhà ng trong g&n môt năm qua thị giá cổ phần của c&a thị trường đ&a &c b& t&t th&p đ&n 20%, thì xem nh& ta môt h&t 20% số tiền c&phần mà ta đầu tư trong đó (sau khi nó đã phình to). Nếu thị trường đ&a &c không còn đ& khả năng đi&u hành nữa vì thị giá cổ phần của nó xuống th&p h&n 20% - đ&n m&c nó b& tê liệt luôn, đi đ&n phá sản, thì chúng ta môt hoàn toàn tiền của chúng ta đầu tư trong đó. Ta tuyên bố ta môt môt số tiền lớn sau khi mấy m& i năm đầu tư trong thị trường đ&a &c. Đi&u đó đúng vì nó th&hiện rành rành trên Account Statements! Nhà ng trong th&c t&, số tiền lớn ấy không có th&t, đó chỉ là &c tính trị giá cổ phần mà ta có!(sau khi nó phình to).

2- GS Dale Jorgenson, Giáo sư kinh-t& vi&n đ&i h&c Harvard cũng có nhà ng giới thích t&ng t& :

“Ch&ng nào mà b&n còn nghĩ rằng số tiền mà b&n b& môt trong cổ phần thị trường giới ng nh& số tiền, b&c môt (cash) mà b&n đang có trong ví của b&n thì lúc ấy b&n với n còn v&p ph&i nh&ng sai lầm lớn.”

“ Still, you run into trouble when you think of that potential money as being the same thing the cash in your purse or your checking account. That’s a big mistake!”..

Và GS Jorgenson giới thích c&n k& :

...Then ch&t giới mã với đ& là nhà thầu này: Bây giới rủi trong túi b&n h&t tiền. Không sao. B&n

vẫn còn tiền cho bạn sống, nếu cách đây một năm bạn bán cái nhà bạn sở hữu, hay bạn rút tiền từ một cổ phần nào đó mà bạn có. Bạn đã dành một giờ sáng tiền này để mua một cái nào đó, bây giờ hết tiền, bạn lấy ra mà tiêu dùng. Số dĩ nhiên như thế là vì cách đây 1 năm thế trường đã tăng và cổ phần bạn có, chắc là gấp đôi. Nếu bạn hết tiền xài trong lúc này, mà bạn hy vọng rút tiền trong quỹ hưu trí ra để tiêu dùng, bạn sẽ thất vọng là vì bạn không hiểu được một đồng nào từ quỹ hưu trí cũ, vì quỹ hưu trí vốn là bị một, phá sản... Nếu bạn đem một cổ phần bạn có, đưa từ trong quỹ cổ phần tài chính (financial stocks), nếu chúng may mắn thì giá một cổ phần tài chính này sẽ đến 80%. Bạn cũng phải chấp nhận rằng một mất một còn! GS Jorgenson nhắc lại cho ta nhớ thế xa xưa loài người không hề bán khoản vốn vốn để trả giá đồng tiền mà họ có. Trước thế kỷ 9, trước khi đồng tiền giấy ra đời ở Trung Quốc, nhân loại dùng đồng tiền cứng (solid money), như đồng tiền vàng 'gold coins', giá trị của nó được báo o đến bằng vàng thật. Vào thế kỷ 10, loài người bắt đầu tiền chi vì lý do đơn giản và cụ thể là: họ xài hết tiền, họ nào đã đánh cắp, họ đánh mất ở đâu đó, hay bạn mất trong những thiên tai như bão, lụt, hỏa hoạn... Ngày xưa tiền ai, trên tay người này. Những thế này đồng tiền được trả giá trên quỹ của người khác nhau, có người lo tiền khác nhau: Mông kim, Ngân Anh, Yên Nhật, Nhân dân tệ TQ, tiền Đồng VN... và nó cần phải luôn luôn đi đồng (lưu thông) như dòng nước. Lưu thông đồng tiền càng xiết, càng nhanh kinh tế càng phát triển, đồng tiền càng sinh ra nhiều lợi ích. Đồng tiền không đi đồng, nằm mãi trong túi của người sở hữu là đồng tiền yếu lỗi theo sự yếu kém của nền kinh tế. Thế này người có tiền luôn luôn phải biết làm cho đồng tiền đi đồng mạnh, càng mạnh càng sinh lợi, bằng cách đưa từ sở tiền mình có: mua cổ phần, đưa từ trong quỹ tiết kiệm, hay trong quỹ hưu trí... Họ lên mua theo dõi sự tăng trưởng của nó. Họ thấy phần khi vì nghĩ rằng nếu họ bán nó vào lúc nó được thịnh to, họ sẽ có một đồng tiền to lớn. Nhưng họ cũng biết rằng họ cũng phải chấp nhận rủi ro, một đưa rủi ro xảy ra thì nhíp đứt đứt thủng. Ví dụ như hiện tại, sau mười năm ăn nên làm ra, bong bóng Cổ Phần Đã tăng gấp đôi vì quá căng, cách đây hơn mười tháng, lỗi theo sự xáo trộn kinh tế, tài chính hay sự sụp đổ của những thế trường cổ phần khác. Trả giá cổ phần của họ đồng tiền nhiên cũng từ từ xuống tới hai. Họ sẽ bán để bán tháo cổ phần của họ với bất cứ giá nào trước khi nó phá sản (before they go to chapter eleven)! Dĩ nhiên họ sẽ thấy rằng họ mất một mất số tiền rất lớn từ đồng tiền vốn và số tiền họ được thấy trên Account Statements của họ cách đây mười tháng! Vậy thì cách đây mười tháng, khi họ được Account Statements trên cổ phần của họ, họ thấy họ sở hữu một khi tiền lớn như thế, họ cũng phải nghĩ rằng "thầy dạy rằng không phải là dzô y"! Họ có thể mất sạch mất cách bất ngờ, không kịp trở tay. GS Jorgenson quả quyết:

"If you once thought your investment portfolio was as good as "a suitcase full of twenties", you might suddenly suspect that it's not!".

Và ông ta lý luận:

"Đúng theo lý luận, bạn vốn là một mất một khi tiền. Nhưng không có nghĩa là có ai đó thì được số tiền đó của bạn. Và bạn phải biết là bạn sai lầm, khi bạn cứ nghĩ là trên thế giới có một khi

l&ng ti&n-c&a(wealth) nh&t đ&nh, chuy&n l&u t&nh&ng ng& i này sang nh&ng ng& i khác, t&qu&c gia này sang qu&c gia khác, t& đ&nh ch& này sang đ&nh ch& khác, nh& c&n th&y tri&u khi lên n&i này thì xu&ng n&i kia ...”.

Và ông ta qu& quy&t r&ng:

“Kh&i ti&n-c&a (amount of wealth) trên toàn th& gi&i, nh& ta th&y trong bi&n c& này, nó ch& b&s&t gi&m. Và ông c&nh gi&c ch&ng l&i ai nghĩ r&ng khi h& m&t m&t tài kho&n trong th& tr&ng c&ph&n là ph&i có ai đó đ&c th&, chi&m lĩnh tài kho&n đó, có th& là nh&ng nh&ng tên trùm giàu s&đ&u c& c&ph&n (wealthy stock speculators) mu&n làm giàu thêm b&ng cách âm m&u làm cho th& tr&ng c&ph&iu t&t gi&c. Jorgenson xác quy&t m&i khi th& tr&ng c&ph&iu t&t gi&c, kh&ng ho&ng tài chánh xu&t hi&n, thì nh&ng con mèo m&p t& th& tr&ng Wall Street cũng nh& nh&ng tên trùm đ&u c& c&ph&n cũng đ&u b&s&t nghi&p, cũng b& l&t tr&n nh& ai (losing their shirts). Dĩ nhiên nh&ng k& này s&ng ph&e ph&n xa hoa khi thi tr&ng c&ph&n còn trong th&i k& h&ng th&nh, ph&n ch&n, ch&a b&s&p đ&. (5)

V&y thì ta th&y gì hàng ch&c ngàn t& trong Th& tr&ng Tr& giá C&ph&n (Stock Market Value), trong Kh&i l&ng v&n c&a các công ty c&ph&n nh& Dow Jones, nh& NYSE...? Nó h& h& th&c th&c, s&c s&c không không! N&u b&o nó “không”, t&i sao có nhi&u cá nhân ph&i t& v&n, nhi&u xã h&i tiêu vong, có khi c& m&t chính ph& s&p đ& vì nó? Hãy nhìn l&i th&i Đ&i Kh&ng Ho&ng, Great Depression, 29-32, c& th& gi&i tang th&ng vì nó! N&u b&o nó ‘th&c’. Thì bây gi& nó ở đ&u? Ai đ&c th& nó? Và có ai đã th&c s& s& đ&c nó ch&a? Hay ng& i ta ch& th&y nó trong trí t&ng, trên nh&ng m&nh gi&y l& v&i nh&ng hàng ch& và hàng s& dài nh&n mà ng& i ta g&i là Account Statements. Account Statements ch& là m&t m&nh gi&y báo cáo cho b&n hay b&n là ng& i s& h&u m&t l&ng c&ph&n tr& giá hàng t& đô la. Nh&ng b&n có th& bán nh&ng c&ph&n đ& l&y b&c m&t (cash), đ&c hay không, là m&t chuy&n khác. Nh&t là trong th&i bu&i này, tr& giá c&a m&i c&ph&n đang t&t gi&c!

GS Jorgenson qu& quy&t:

“If you once thought your investment portfolio was as good as a suitcase full of twenties, you may suddenly suspect it’s not”!

Th& m&i hay, “th&y dz&y nh&ng không ph&i dz&y”! Chúng ta hãy tr& l&i v&i GS Robert Shiller c&a

Vi&n Đ&i h&c Yale:

“Khi ta có ý niệm rằng là ta đã có hay mất một khoản tiền nào trong cái phần, thì tất sẽ không có gì mình chúng là khả năng là có thể, đó chỉ là một lỗi (a fallacy). Tr& giá của cái phần không gì đáng như tiền mặt (cash) mà ta có. Tr& giá của cái phần chỉ là một phỏng đoán tính (guess). Khoản tiền ta có trên cái phần chỉ có trong trí tưởng tượng của chúng ta mà thôi.”!

Trong cuộc đời của chúng ta tài chính hôm nay, không thể bỏ ai đã có, ai mất. Tất cả thì gì đi đâu chung một số phần, ai cũng chịu đựng mất mát. Có khi mất nhiều hơn, có người mất ít hơn.. Nó là cái phong ba thổi qua đời của chúng ta, nhưng cây đời thì bao giờ cũng bị thổi tạt thổi, tại hai phía hơn, nhưng quá gia phát triển có nên kinh tế, hệ thống tài chính lớn hơn thì bị khủng hoảng, mất mát trầm trọng hơn. Chúng ta nên nhớ hàng chục ngàn tỷ Mỹ kim mà Th& gì đi và M& mất trong trong cuộc đời của chúng ta tài chính hôm nay, là mất vĩnh viễn, không bao giờ trở lại. Hay nói theo quan điểm của Dale Jengerson: “that’s a permanent loss because those folks are not coming back”!

Trong buổi họp với các nhà lãnh đạo tài chính của nhóm G7, và các quốc gia khác tại thủ đô Washington, Tổng thống Bush đã kêu gọi sự hợp tác toàn cầu (Collaborative action) để ngăn chặn suy thoái tài chính hiện tại. Ngày thứ hai 13/10 cũng trong buổi họp tại Washington, bộ trưởng tài chính Mỹ, Henry Paulson, khuyến cáo tránh các nhà lãnh đạo kinh tế của G7 và các quốc gia khác:

“Ch& nghĩa cô lập và chính sách Tự bảo hộ chỉ làm cho tình trạng khủng hoảng lan rộng mà thôi-Isolizationism and protectionism could worsen the spreading financial crisis...” .

Chúng ta thấy, không phải chỉ có Mỹ mất đi 700 tỷ Mỹ kim để trả lại tiếp sức cho cái chết thì trường quốc gia hành trở lại. Ngay cả tại các quốc gia trong Cộng đồng Âu, EU, cũng bị ra mất số lớn cũng gần bằng Mỹ để cái chết của suy thoái tài chính của quốc gia họ. Các nước Nga, Trung Quốc, Nhật, Singapore... cũng có hành động tương ứng như vậy.

Nh& vậy ngăn chặn suy thoái và phục hồi kinh tế tài chính hôm nay là nghĩa vụ quốc tế chứ không phải riêng ai.(6)

<http://vneconomy.vn/2008102204348812P0C7/pho-wall-tiep-tuc-hoang-loan.htm>

Đi&u đó mình xác m&t l&n n&a, trong c&n bi&n đ&ng tài chánh hôm nay, t&t c& m&i ng&&i đ&u ch&u đ&ng nh&ng m&t mát, đ&u chung m&t s& ph&n, không có v&n đ& k& đ&&c ng&&i m&t./.